*א חבר ועם הארץ שירשו את אביהם, עם הארץ יכול לומר לו טול אתה חטין שבמקום פלוני ואני חטין שבמקום פלוני, טול אתה יין שבמקום פלוני ואני יין שבמקום פלוני, אבל לא יאמר לו טול אתה לח ואני יבש, טול אתה חטין ואני שעורים ותני עלה *אותו חבר שורף הלח ומניח את היבש אמאי יניחנה לגת הבאה, בדבר שאין לו גת, ויניחנו לרגל? בדבר שאינו משתמר לרגל: ואם אמר הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן: *תנן התם מודין בית שמאי ובית הלל שבודקין לעושי פסח ואין בודקין לאוכלי תרומה מאי בודקין אמר רב יהודה *אמר שמואל ג מנפח אדם בית הפרס והולך *ור' חייא בר אבא משמיה דעולא אמר ד בית הפרס שנדש טהור לעושי פסח *לא העמידו דבריהן במקום כרת, לאוכלי תרומה העמידו דבריהן במקום מיתה, איבעיא להו בדק לפסחו מהו שיאכל בתרומתו עולא אמר בדק לפסחו מותר לאכול בתרומתו רבה בר עולא אמר בדק לפסחו אסור לאכול בתרומתו, א"ל ההוא סבא לא תפלוג עליה דעולא דתנן כוותיה ואם אמר הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן אלמא מדמהימן אקדש מהימן נמי אתרומה הכא נמי מדמהימן אפסח מהימן נמי אתרומה: ה כדי יין וכדי שמן כו': ו תנא אין נאמנין (ב)לא על הקנקנים (ג)ולא על התרומה קנקנים דמאי אי קנקנים דקדש, מיגו דמהימן אקדש מהימן נמי אקנקנים, אלא קנקנים דתרומה, פשיטא, השתא אתרומה לא מהימן אקנקנים מהימן? אלא (ד)בריקנים דקדש ובשאר ימות השנה, ובמלאין דתרומה ובשעת הגיתות, תנן כדי יין וכדי שמן המדומעות מאי לאו מדומעות דתרומה אמרי דבי ר' חייא מדומעות דקדש, ומי איכא דימוע לקדש? אמרי דבי ר' אלעאי ז במטהר את טבלו ליטול ממנו נסכים: ח קודם לגיתות שבעים יום: אמר אביי שמע מינה דינא הוא דעיליה אריסא למיטרח אגולפי שבעים יומין מקמי מעצרתא:

מתני' ט מן המודיעים ולפנים נאמנין על כלי חרס, מן המודיעים ולחוץ אין נאמנין, כיצד הקדר שהוא מוכר הקדרות נכנס לפנים מן המודיעים הוא הקדר והן הקדרות, והן הלוקחין נאמן, יצא אינו נאמן: **גמ'** י תנא מודיעים פעמים כלפנים פעמים כלחוץ, כיצד: קדר יוצא וחבר נכנס, כלפנים, שניהן נכנסין או

יכול לומר לו טול אתה חטין במקום פלוני · שיודע בהן שהוכשרו ואני אטול חטים במקום פלוני שיודע שלא הוכשרו דכיון דחד מינא הן אמרי' יש ברירה שאלו הן חלקו של זה ואלו הן חלקו של זה ולא החליף לו חבר לע"ה חלקו שבטמאין בשביל חלקו של ע"ה בטהורין אבל בשני מינין אין לומר ברירה דכשמת אביהן נפל חלק לזה וחלק לזה בכל המינים ונמצא חבר זה מחליפה לו ועובר בלפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט): **שורף את הלח** · אם כהן הוא ויש שמן לתרומה מדליקו לנרות: **בדבר שאין לו גת** · כגון שכר תמרים של תרומה והאי שורף לשון איבוד הוא: **ויניחנו לרגל** · שטומאת עם הארץ אינה ברגל וימכרנה: **שבודקין לעושי פסח** · בית הפרס כדמפרש ואזיל היה הולך לעשות פסחו ובית הפרס של שדה שנחרש בו קבר מפסיקו בודקו בנפיחה ואם יש עצם כשעורה רואהו ונשמט ממנו ועצם כשעורה אינו מטמא באהל אלא במגע ובמשא לפיכך בודק בנפיחה שלא יסיטנו ברגלו: **ואין בודקין לאוכלי תרומה** · אין סומכין על בדיקה זו דכיון דאין זמן קבוע לאכילה ימתין שבעה ימים ויזה שלישי ושביעי ויטבול אבל גבי פסח הואיל ובית הפרס דרבנן לא העמידו דבריהם במקום כרת: **שנידש** · ברגל וזו היא בדיקתו בודק אם נידש או לא נידש: **במקום שיש בו חיוב מיתה** · כגון טמא האוכל תרומה: **מיגו דמהימן אקדש מהימן אתרומה** · שגבאי הוא למזבח שתהא תרומה המחוברת לו בחזקת טומאה והקדש יקרב למזבח: **בריקנין בקדש** · לאחר שעירה מהן קודש והיה שומרן לקדש אינו נאמן על שמירתן: **ובשאר כל ימות השנה** · כלומר כל ימות השנה דלקדש אין חילוק בין שעת הגיתות לשאר ימות השנה: **ובמלאין דתרומה בשעת הגיתות** · שאע"פ שלא גזרו על תרומתן בשעת הגיתות מפני הפסד כהנים חבירים דנמצאת מפסידן מרוב תרומות ארץ ישראל, על הקנקנים לא האמינום ואין הכהנים חברים מקבלין מהן הקנקנים עם התרומה אבל מערין אותה לכליהן ודכוותה אמרינן לקמן אל תתמה שהרי נגין טמאין טומאת שבעה ומשקין טהורים: **מאי לאו מדומעות דתרומה** · וקתני נאמן אכדין: תוס' · **ומי איכא דימוע לקדש** · טבל שלא נתקן מדומע בתרומה אבל קדש לא הוזקקו לפרוש מתוכה שיהא הטבל מדומע בתוכו. ע"כ: **במטהר את טבלו לנסכים** · דאיכא חולין וקדש ותרומה מיגו דמהימן אקדש מהימן נמי אתרומה ואקנקנים שגבאי לקדש שיהו הקנקנים שעירוהו מהן בחזקת טומאה והוא קרב: **מתני' מן המודיעים ולפנים** · מודיעים שם כרך רחוק מירושלים ט"ו מיל כדאמר במסכת פסחים (דף צג:) ממנו ולפנים לצד ירושלים נאמנין קדרין עמי הארץ ליקח מהן כלי חרס הדקין כגון קדרות כוסות וקיתוניות שאי אפשר בלא הם ובירושלים אין עושין כבשונות מפני העשן לא לסיד ולא לקדרות ולפיכך האמינום שלא לגזור עליהן, שאין גוזרין גזירה על הצבור שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה: **הוא הקדר** · מי שהביאן (*חוץ) למודיעים האמינוהו לפי שא"א אבל אם מסרן ליד קדר עם הארץ היושב במודיעים או לפנים לא האמינוהו: **והן הקדירות** · על אותן הקדירות שהביא הוא האמינוהו ולא נצרף עמהן קדירות של קדר אחר היושב במודיעים: **והן הלוקחין** · חברים שראוהו שהביאן נאמן הקדר אצלן ולא אצל לוקחים אחרים: **יצא** · מן המודיעים לשוב לאחוריו אינו נאמן: **גמ' מודיעים** · הכרך עצמו: **פעמים כלפנים** כו' **קדר יוצא** · מלפנים מן המודיעים ונכנס למודיעים: **וחבר** · בא מחוץ למודיעים ונכנס למודיעים: **כלפנים** · מותר ליקח ממנו שהקדר לא יחזור עוד לאחוריו ואם לא עכשיו יקח אימתי: **שניהן נכנסין** · מחוץ למודיעים ובאו בתוך הכרך כלחוץ אלא ימתין עד שיהא מן כרך ולפנים:

וכן

[נ"ל מחוץ]

חבר ועם הארץ שירשו את אביהם · [*מתני' היא בפ"ו דדמאי] ופירש רש"י טעם של משנה זו מטעם ברירה דמעיקרא הוברר הדבר שאלו לחלקו נפל אבל בשני מינים לא אמרינן הוברר הדבר וכן פירש הוא עצמו משנה אחרת* גר ונכרי שירשו את אביהן יכול לומר טול אתה ע"ז ואני אטול מעות דאית ליה ברירה התם והיה קשה למורי כיון דסתם משנה אית ליה ברירה תקשי מיניה לרבי יוחנן דאמר אחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל אלמא אין ברירה וכן בבכורות פרק יש בכור (דף מח.) גבי נתנו עד שלא חלקו מוקי רבא ר' מאיר ורבי יהודה כרב אסי דאמר האחין שחלקו מחצה יורשין ומחצה לקוחות אלמא מספקא להו אי יש ברירה או לא ומההיא דהלוקח יין מן הכותים (דמאי פ"ז מ"ד) ליכא לאקשויי דשמעינן מינה ברירה דהתם טעמא אחרינא איכא שמפרש דבריו בהדיא אבל ירושה דממילא הויא לא וכן בפ' בכל מערבין (עירובין דף לז: ושם) איכא מאן דאית ליה הך סברא וכי תימא דמדרבנן מודה רבי יוחנן דאית ליה ברירה הא שמעינן ליה בשילהי ביצה (דף לז: ושם) אין ברירה אף בעירובי תחומין ומיהו כמה סתמי משניות דמלינו דאין ברירה ובכמה מקומות פלוגתא דתנאי ובפרק בכל מערבין (עירובין דף לז: ושם) דדחיק לאתויי תנא דברירה לא מייתי הך משום דעדיפא ליה לאתויי מילתא דהתנא נזכר בה וגם מילתא דאיירי בעירובי תחומין דאיירי בה:

מנפח אדם בית הפרס. (א)פירשתי בברכות (דף יט:) כל אורך הדברים מפרישת רבי יהודה נ"ע:

במטהר טבלו ליקח הימנו נסכים · פירש רש"י דאיכא קדש ותרומה דמהימן דנאמן אתרומה וקנקנים במיגו דמהימן אקדש שגבאי הוא לו אם קנקנים שהיה בו הקדישו טמאים תימה דא"כ אמאי נקט שבעים יום קודם אפילו בשאר ימות השנה כמי דהא תנן ואם אמר הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן ותירץ הר"ר אלחנן דהכא מיירי שייחדו לנסכים כשיצטרך ממנו אבל התם מיירי בשכבר הקדישו לכך:

הגבאין

עין משפט נר מצוה

מתנייתא פ"ו דדמאי כצ"ל

מה א מיי' פי"ח מהל' מעשר הלכה ו:

[שם מ"י]

מו ב ג מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הלכה ח:

מז ד ה ו מיי' פי"א מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ד:

מח ז ח מיי' שם הל' ה:

מט ט מיי' שם הלכה ו:

נ י מיי' שם הלכה ז:

נא כ מיי' שם הלכה ו:

[ועיין ברכות יט: מ"ש שם על הגליון]

[עי' תוס' פסחים נב: ד"ה בודקין כו' ותוס' עירובין כו: ד"ה ולכהן]

◆

רבינו חננאל

חבר ועם הארץ שירשו אביהם לא יאמר החבר לעם הארץ טול אתה לח ואני יבש. ותני עלה אותו חבר שורף את הלח ומניח את היבש ואמאי יניחנו לגת הבאה שהוא נאמן בו ופרשי' בדבר שאין לו גת כגון דבש וחלב וכיוצא בהן. ואמרינן יניחנו לרגל וכדבעינן למימר לקמן טומאת עם הארץ ברגל רחמנא טהריה. ודחי' בדבר שאין משתמר לרגל עליה תנינן שורף את הלח: ואם אמר הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן. דאם בדק לפסחו מותר לאכול בתרומתו כעולא דדייקא מתניתין כוותיה דקתני אם אמר הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן. מדמהימן אקדש מהימן נמי אתרומה. הכא נמי מדמהימן אפסח מהימן נמי אתרומה. כדי יין כדי שמן המדומעות כו' אוקימנא להא דתנינן בתוספתא אין נאמנין לא על הקנקנים ולא על התרומה בקנקנים דקדש ריקנים ובשאר ימות השנה במלאין דתרומה [ובשעת הגיתות]. והא דתנן במתניתין כדי יין וכדי שמן המדומעות אוקימנא בקדש. ומקשינן וכי איכא דימוע בקדש. פי' תרומה שנפלה בחולין נדמעו זה נקרא דמע אבל אין לשון דימוע בקדש. ושנינן אין איכא דימוע בקדש כגון דמשמר טבלו לזפריש ממנו נסכים לקדש. כי האי גוונא משכחת לה דימוע בקדש: מתני' מן המודיעין ולפנים כו' · מודיעין מקום כדתנא מודיעין רחוקה מירושלים ט"ו מיל. אוקימנא כדתנא מודיעין פעמים כלפנים פעמים כלחוץ כיצד קדר יוצא וחבר נכנס כלפנים שניהן נכנסין או שניהן יוצאין מודיעין עצמה כלחוץ. חנא

מסורת הש"ס

דמאי פ"ו מ"ט

תוספת' דדמאי פ"ס

פסחים נב: אהלות פי"ח מ"ד

ברכות יט: עירובין לו: פסחים נב: מו"ק ה: כתובות כח: בכורות כט. נדה נז.

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מנפח כו' פירשתי בברכות. נ"ב בש"ס שלנו לא נמצא כלום כי אם בבכורות דף כט ד"ה היכי אזיל האריך בזה:

נושא

ההולך לשחוט פסחו ובודק ב' בית הפרס (שזה שנחרש בו קבר) מקלין לו לבודקו על ידי נפיחה אבל לא סומכין על בדיקה זו לאוכלי תרומה - מה יהא הדין אם בדק לפסחו ולסמוך על בדיקה זו לאוכל תרומה

נושא

אין עמי הארץ נאמנים על טהרת הקנקנים מבנה

שלבי בירור
אבא וקתני
אין נאמנים
על הקנקנים -
באיזה קנקנים
מדובר

נושא

מכירת כדים
מן המודיעין
ולפנים על ידי
עמי הארץ לא
גזרו עליהם
טומאה משא"כ
באלו שנמכרים
מחוץ למודיעין